

Remissvar från Skuldra AB över betänkandet SOU 2023:38

Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldssättning

Sammanfattning

Skuldra anser att utredningen över lag är mycket väl utförd och instämmer i de flesta av de förslagna åtgärderna.

I synnerhet vill vi lovorda förslagen i kapitel 11 om räntetak, avgiftstak och absolut kostnadstak som i kombination med begränsningen att förlänga löptider utgör ett konkret, väl utformat och effektivt paket av åtgärder. Vi tror att dessa förslag tillsammans kommer att få stor effekt på marknaden i helhet och i synnerhet kommer det vara effektivt för att skydda de mest utsatta med svagast ekonomi och lägst kunskaper. Vidare anser vi att det är bra att man tar bort begreppet högkostnadskrediter och harmoniserar de nya, skärpta reglerna så att de gäller i princip alla krediter.

Skuldra anser att det är olyckligt att frågan om ett lånestoppregister inte närmare har utretts och menar att det hade varit värdefullt att bottsna denna fråga då vi tror att ett register skulle behövas och vara enkelt att införa.

Skuldra beklagar att utredningen inte föreslår att ett krav på särskild måttfullhet införs. Skuldra menar att de allvarliga problem som skuldsättning har skapat, i synnerhet för de personer i samhället med svagast ekonomi samt den bristande kunskap som just dessa personer kan förmodas ha, utgör starka skäl för att införa ett särskilt måttfullhetskrav.

Skuldra håller med om att det vore viktigt att se till att Konsumentverket har de resurser som krävs för att kunna utöva en effektiv tillsyn och driva fler ärenden till domstol men saknar i utredningen förslag på hur detta ska kunna säkerställas.

Vidare anser Skuldra att det vore önskvärt att det redan vid marknadsföringen av köpnu-betala-senare avtal införs krav på särskild upplysning då vi anser att marknadsföringen av det som senare kan komma att bli en kredit redan påbörjas då.

Avseende aggressiva säljmetoder för krediter välkomnar Skuldra krav på utformningen av ett ersättningsystem, men befarar att det inte kommer att vara tillräckligt för att komma till rätta med de utbredda problem som finns idag. Därför anser Skuldra att telefonförsäljning av krediter bör förbjudas och går därmed emot utredningens förslag i den frågan.

Vidare anser Skuldra också att det borde ha lagts ett förslag om förbud mot spel med kreditkort.

I samma fråga, kreditfinansierat spel, anför Skuldra att det hade varit önskvärt att utreda möjligheten att låt spelbolag göra kreditupplysningar samt ta del av information Skri-registret som ett led i deras KYC-process för att säkerställa att personer inte spelar för pengar som de inte har råd att förlora. Skuldra föreslår att Kreditupplysningslagen ändras så att även licenshavare enligt Spellagen får ta upplysningar med syfte att efterleva sin omsorgsplikt.

Skuldra beklagar att utredningen väljer att avvakta det kommande direktivet om konsumentkrediter innan en civilrättslig sanktionsregel införs. Vi menar att en sådan regel skulle behövas redan nu. Utredningen har inom andra områden tagit det kommande konsumentkreditdirektivet under beaktande och utvärderat så att lagda förslag harmonierar med vad man förväntar sig ska komma. Kanske skulle det vara möjligt att göra även i fallet med en civilrättslig sanktionsregel?

Avseende förslagen i kapitel 11 har Skuldra redan lovordat helheten i vår inledande sammanfattning. Några förbättringsförslag vill vi dock framföra. Skuldra är mycket positiva till kostnadstakets införande men hade gärna sett att det absoluta kostnadstaket som införs även påverkar de krediter som redan är föremål för utmätning hos Kronofogdemyndigheten.

Avseende kostnadstakets förhållande till samlingslånen anser inte Skuldra att man kan förlita sig på att kravet på god kreditgivningssed rimligen leder till att kreditgivare eller kreditförmedlare informerar konsumenten. Vi tror inte alla näringsidkare kommer att leva upp till dessa förväntningar. I stället förordar Skuldra att man inför ett krav på att kreditgivare eller kreditförmedlare är skyldiga att avråda från att ta samlingslån ifall dessa riskerar att leda till att konsumenten får ett sämre konsumentskydd.

Skuldra är positiva till införandet av ett Skri-register och välkomnar den konkurrenshöjande effekt vi förväntar oss på kreditupplysningsmarknaden. Skuldra beklagar dock att utredningen begränsar tillgången till Skri-registret till kreditgivare och kreditförmedlare med skyldighet att rapportera uppgifter till registret. Skuldra menar att alla näringsidkare som lyder under kravet på kreditprovning borde ges samma möjligheter till en noggrann och heltäckande kreditprovning. Detta skulle skydda individer med allra svagast ekonomi från att bli beviljade kreditköp som de inte har förmåga att återbetala.

Avseende straffansvaret som utredningen förslår ska utökas med hänsyn till Skri-registret anser Skuldra att det är på sin plats med ett, möjligen överflödigt, förtydligande för att undvika risken för missförstånd. Med tanke på att budget- och skuldrådgivare idag regelbundet inom ramen för sitt rådgivningsarbete behandlar sina klienters skulduppgifter består en risk att deras yrkesutövande kan anses vara en behandling av skulduppgifter vilket då skulle kunna omfattas av straffansvaret som föreslås. Det vore

därför bra med ett förtydligande att hantering av skuld- och kreditinformation inom ramen för Budget- och skuldrådgivning är tillåtet och faller utanför straffansvar.

Vidare anser Skuldra att utredningens tredje förslagsdel dessvärre utfallit något svagare än de föregående två delarna. I förslagsdelen avseende redan skuldsatta ser vi knappt några förslag som faktiskt är träffsäkra och kan förväntas ha effekt för redan skuldsatta konsumenter.

Skuldra föreslår avseende införandet av en ny huvudregel vid utmätning ett annorlunda och mer detaljerat förslag än utredningen lagt fram.

Skuldras förslag är tvådelat:

- 1) Som utredningen har förslagit, en ändrad huvudregel där borgenären har rätt att begära annan avräkningsordning
- 2) Och dessutom en ändrad avräkningsordning i utsökningsbalken, fast enbart för de krediter som utgivits innan utredningens förslag om kostnadstak trätt i kraft.

Ett tvådelat förslag innebär att man hörsammar kreditgivares och inkassobranschens synpunkter i stort, samtidigt som det ger redan överskuldsatta konsumenter bättre förutsättningar att betala tillbaka sina skulder – precis i linje med utredningsdirektivet.

Vad gäller möjligheter att få till stånd en avbetalningsplan vet inte Skuldra om förslaget i betänkandet (SOU 2023:3) verkligen kommer att medföra en förbättrad möjlighet. Vi anser att det finns goda skäl att förmoda att det blir allt fler som i framtiden behöver förhandla om en rimlig avbetalningsplan och vi ser samtidigt empiriskt att det blir allt svårare att få till stånd realistiska avbetalningsplaner idag. I praktiken innebär det att behovet av en reglering som stärker konsumentens möjligheter kommer att behövas. Dessvärre har Skuldra inget konkret förslag på hur detta skulle kunna utformas på ett sätt som tillgodoser de motstridiga intresset hos kreditgivare och konsumenter, men vi menar att utredningen här borde ha undersökt frågan djupare eftersom vi bedömer att den är viktig.

Skuldra anser att det bra att Stadskontoret ges i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Vi föreslår dessutom att Stadskontorets uppdrag kompletteras med att de bör se över hur budgeten sätts och finansieras inom den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Man bör även samarbeta med Konsumentverket för att utforma tydligare riktlinjer som syftar till att underlätta för verksamhetschefen i kommunen att äska resurser för budget- och skuldverksamheten.

Med en anspelning till utredningens försättsida avslutar därför Skuldra sitt remissvar med citatet: ”att bedriva BUS måste få kosta”.

INNEHÅLL

Remissvar från Skuldra AB över betänkandet SOU 2023:38.....	1
Sammanfattning.....	1
Innehåll.....	4
Allmänna synpunkter.....	5
7 Vår bedömning av behovet av åtgärder.....	7
FÖRSLAGSDEL Konsumentkreditmarknaden.....	8
8 Åtgärder för att stärka konsumentskyddet vid marknadsföring och försäljning av krediter.....	8
9 En skärpt reglering av möjligheten att erbjuda spel på kredit.....	10
10 Skärpta regler för kreditprovningar.....	11
11 Begränsningar och villkor för prissättning av krediter.....	11
FÖRSLAGSDEL Skri-register.....	13
12 Ett system för skuld- och kreditregister.....	13
FÖRSLAGSDEL Skuldsatta konsumenter.....	14
13 Ytterligare åtgärder för de redan skuldsatta.....	14

Allmänna synpunkter

Under denna rubrik anför Skuldra några synpunkter som vi inte har kunnat inordna under någon rubrik i utredningens disposition, men som vi ändå vill föra fram.

Ränteavdragens betydelse för skuldsättningen i Sverige

Skuldra menar att det i utredningen saknas en diskussion om ränteavdragens påverkan på allmänhetens skuldsättning.

Svenska hushåll är mycket högt belånade i jämförelse med omvärlden och ränteavdragen innebär i praktiken en skattesubvention av skuldsättning som på goda grunder kan antas ha bidragit till vår höga skuldsättning. En översyn av ränteavdragen är givetvis en mycket känslig fråga eftersom så många byggt hela sin privatekonomi på att dessa ränteavdrag skall finnas kvar. Därmed kräver en förändring en noggrann utredning och konsekvensanalys som vi förstår inte är möjlig genomföra inom ramen för denna utredning.

Vi anser ändå att frånvaron av problematisering av ränteavdraget är en brist i utredningen då frågan är så viktig för konsumenters beslut om vilken skuldsättningsgrad de vill ha och klarar av att bära.

Inför kunskapskrav för att få ta krediter

Den låga kunskapen om krediter och räntor adresseras inte i tillräcklig utsträckning i utredningen. Det finns en relevant diskussion om för- och nackdelar med en nationell vägledningstjänst, men vi saknar i övrigt en mer detaljerad diskussion om hur kunskapsnivån i samhället om riskerna med krediter och hög skuldsättning. Vi har skäl att tro att behovet typiskt sett är som högst hos dem som har svagast ekonomi och som typiskt sett får låna till mest ofördelaktiga villkor från de minst ansvarstagande kreditgivarna. Även om utredningen presenterar många bra förslag för att minska riskerna för dessa konsumenter hade det kunnat göras mer på kunskapssidan.

Inför mer utbildning i ämnet redan i grundskolan

Skuldra skulle vilja se rekommendationer om att kunskap om krediter, ränta på ränta-effekt och riskerna med skuldsättning och återbetalningsproblem förs in i läroplanen såväl i högstadiet (grundskolan) som i alla gymnasieprogram oavsett om de är praktiska eller teoretiska.

Ett gott exempel på hur en fråga kan lyftas in i läroplanerna på tvär av alla skolämnen är hur miljökonsekvens återfinns i nästan alla skolämnen från hemkunskap till naturvetenskap och samhällsvetenskap. Kunskap om krediter skulle också kunna beröras inom många ämnen. Det torde vara enkelt att i grundskolan anpassa några mattetal för att fungera som pedagogiska, avskräckande exempel. Vidare borde man kunna beröra ämnet inom hemkunskap och samhällskunskapen.

Inför tester eller kunskapskrav för att få låna

Skuldra menar på att det hade varit bra att utreda införandet av kunskapskrav inför kreditgivning. När en konsument idag vill få rätt att handla med derivat i sin aktiedepå behöver de först klara av ett kunskapstest innan banken får låta dem handla med dessa riskfyllda instrument. Vi menar att det vore intressant att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att införa ett likande krav innan kreditgivning tillåts. Ett elektroniskt formulär med flervalsfrågor torde vara enkelt och billigt att utforma och skulle kunna få en stor effekt avseende att desperata låntagare besinnar sig innan de tar en kredit som är ohälsosam för dem.

Inför en fördröjning före slutgiltigt godkännande eller utbetalning av kredit

Skuldra befärrar att den snabbhet som idag finns i marknaden – det går idag mycket snabbt att få en kredit beviljad och utbetald – gör att konsumenter i desperat ekonomisk situation inte fullt ut skyddas av att det nuvarande måttfullhetskravet vid marknadsföring av kredit förtydligas.

Vi misstänker att konsumenter i en svår situation kan förväntas klicka sig förbi varningen ”att låna kostar pengar” och gå vidare utan att noga utvärdera den effektiva räntan, utan att pröva den egna återbetalningsförmågan samt utan att överväga alternativet att söka hjälp hos BUS i hemkommunen.

När det går så fort att få in pengar på sitt konto och man är desperat så riskerar de välutformade förslagen i utredningen att bli ett slag i luften. Skuldra menar därför att det hade varit bra att genomföra en analys av möjligheten att införa en fördröjning inför utbetalning – i synnerhet av snabblån. Vi har inga detaljerade förslag på hur ett sådant system skulle kunna utformas eller vilka konsekvenserna skulle kunna bli, men menar att en sådan utredning hade gjort utredningen mera komplett.

7 Vår bedömning av behovet av åtgärder

7.4 Åtgärder som har övervägts, men inte föreslagits

Skuldra anser att det är olyckligt att frågan om ett lånestoppregister inte närmare har utretts.

Vi förmodar att ett sådant register hade kunnat fylla en viktig funktion och hade kunnat fungera bra, precis som spelstoppregistret redan gör. Att detta inte varit en prioriterad fråga bland åtminstone några av de aktörer som utredningen talat med förvånar oss. Vi förstår inte varför det närmare behovet av ett lånestoppregister och effekterna av ett sådant inte varit möjliga att kartlägga för utredningen. Slutligen menar vi att de praktiska utmaningarna med införandet av ett stoppregister inom ramen för Skri-registret torde vara små och inte nämnvärt hade ökat vare sig omfattning eller komplexitet vid utformningen av Skri-registret.

Skuldra vill uppmana till att utvärdera frågan om införandet ett stoppregister inom ramen för Skri-registret redan från start ännu en gång, lite mer på djupet.

FÖRSLAGSDEL Konsumentkreditmarknaden

8 Åtgärder för att stärka konsumentskyddet vid marknadsföring och försäljning av krediter

8.7.2 Bör ett krav på särskild måttfullhet införas?

Skuldra beklagar att utredningen inte föreslår att ett krav på särskild måttfullhet införs.

Vi anser att de argument som framfördes i förarbetena till Spellagen då frågan om särskild måttfullhet analyserades med avseende på marknadsföring av spel var svaga redan då de framlades. Argumenten har inte blivit starkare när de nu analyseras med avseende på marknadsföring av krediter.

I synnerhet är det ett svagt argument att det ”inte med säkerhet går att säga att befintliga måttfullhetskrav inte är tillräckliga”.

Skuldra menar att de allvarliga problem som skuldsättning skapar, i synnerhet för de personer i samhället med svagast ekonomi, samt den bristande kunskap som just dessa personer kan förmodas ha, utgör starka skäl för att införa ett särskilt måttfullhetskrav.

8.7.3 Det nuvarande måttfullhetskravet ska förtydligas

Skuldra välkomnar förslaget att måttfullhetskravet förtydligas.

Skuldra instämmer i att det är viktigt att se till att Konsumentverket har de resurser som krävs för att kunna utöva en effektiv tillsyn, och driva fler ärenden till Domstol (se slutet s. 260 och början s. 261), men saknar förslag på hur detta ska kunna säkerställas.

8.7.4 En särskild upplysning vid marknadsföring av alla krediter ska införas

Vissa undantag från kravet på att lämna en särskild upplysning vid marknadsföring av krediter (s. 271)

Skuldra finner det olyckligt, men förståeligt, att det lagda förslaget innebär att en särskild upplysning inte kommer behöva lämnas vid buy-now-pay-later köp.

Det är allmänt känt att många konsumenter inte riktigt förstår att de ingår ett kreditavtal när de efter ett BNPL köp väljer att dela upp eller senarelägga betalningen. Det vore därför välkommet att förslaget kompletteras med ett förtydligande att BNPL köp som efter tre månader omvandlas till krediter och som därefter omfattas av kravet på kreditprövning således vid den tidpunkten också omfattas av kravet på en särskild upplysning.

Med tanke på att det på sida 268 i utredningen skrivs ”Eftersom upplysningen syftar till att påverka konsumenten i dennes beslutsprocess bör den komma så tidigt som möjligt i kreditprocessen.”, så vore det önskvärt att det redan vid ingången av ett BNPL avtal

införs krav på särskild upplysning eftersom vi anser att marknadsföringen av det som senare kan komma att bli en kredit redan påbörjas då.

8.7.6 Ett krav på utformningen av ersättningsystem ska införas

Skuldra välkomnar förslaget att införa en ny bestämmelse för utformningen av kreditgivares och kreditförmedlares system för ersättning till sin personal.

Däremot befarar vi att ett sådant förslag inte kommer att räcka för att stävja det aggressiva säljbeteende som vissa näringsidkares representanter uppvisar idag. Utöver ett tydligt totalförbud mot rörlig ersättning kopplad till individers eller avdelningars försäljning tror Skuldra att det kan behövas kontroller och tillsynsbesök för att säkerställa att all personal hos kreditgivare och kreditförmedlare på rätt sätt ska beakta konsumentens intressen i enlighet med kravet på sundhet.

8.7.7 Bör det införas ett förbud mot telefonförsäljning av krediter?

Skuldra anser att det finns tillräckliga skäl för att införa ett förbud mot telefonförsäljning av krediter.

Enligt en granskning gjord av Konsumentverket av sex kreditförmedlare som publicerades i september 2023 riktas skarp kritik mot förekomsten av flera allvarliga brister i de granskade företagens telefonförsäljning. Det är tydligt att varken måttfullhet i marknadsföringen eller god kreditgivningssed i telefonförsäljningen iakttas.

Det nämns i utredningen på s. 278 att avtal inte ingås i direkt anslutning till telefonsamtalet, men enligt Konsumentverkets rapport följs inte skriftlighetskravet vid telefonförsäljning och konsumenter faktureras baserat på muntlig försäljning.

Ett förbud mot telefonförsäljning skulle väl komplettera det förslag om ändrade ersättningsmodeller i 8.7.6, som Skuldra anser vara otillräckligt för att komma åt problemet med aggressiva säljmetoder. Enligt Skuldras kännedom är det nästan uteslutande kreditförmedlare enligt LVK som arbetar med telefonförsäljning. Vi tror att den negativa effekten för övriga näringsidkare i branschen av ett generellt förbud mot telefonförsäljning av krediter skulle bli ytterst begränsad. Däremot skulle ett sådant förbud utgöra ett mycket viktigt skydd för de konsumenter som har svagast ekonomi, sämst kunskaper och som har stor utsatthet för att bli pressade att ingå kreditavtal som inte är sunda för dem. Vi anser att konsumentskyddet i detta fall bör väga tyngre än näringsidkares möjligheter att utnyttja en säljkanal som medför stora risker för konsumenten.

Om ett förbud mot telefonförsäljning inte införs skulle Skuldra åtminstone vilja se ett förtydligande att telefonförsäljarna inte får ringa något nummer som står i NIX-registret.

9 En skärpt reglering av möjligheten att erbjuda spel på kredit

9.4.2 Bör spel med kreditkort förbjudas?

Skuldra anser att det hade varit önskvärt att införa ett förbud mot att betala med kreditkort för insatser vid spel. Vi förstår de problem som lyfts, men delar inte slutsatsen att dessa är tillräckliga för att avstå från att föreslå ett förbud.

Att ett förbud inte skulle kunna omfatta de sorters betalkort som har en kredit kopplad till sig är inget skäl att slopa förbudet mot betalning med kreditkort i sin helhet. För butiker som erbjuder såväl spel som andra varor skulle man helt enkelt kunna ha två kassor där man i den ena enbart tar betalt för spel och där godkännes inga kreditkort, medan den andra kassan används för övriga varor och där kreditkortsköp är tillåtna. Att detta medför extra kostnader för butiken anser vi är underordnat behovet att skydda individer med spelproblem från att kunna spela för lånade pengar.

Finns det andra sätt att förhindra att spelare använder krediter för att spela?

Ja, Skuldra menar att innehavare av spellicens borde ges möjlighet att ta en kreditupplysning samt få ta del av information från det kommande Skri-registret.

Syftet med en kreditupplysning är att säkerställa att en person inte beviljas krediter som den kan komma ha svårigheter att återbetala. Omsorgsplikten enligt Spellagen innebär en skyldighet för licenshavare att vidta spelansvarsåtgärder och syftar till att skydda spelarnas liv, hälsa och *ekonomi* (Skuldras kursivering). Omsorgsplikten går alltså ut på, bland annat, att säkerställa att personer inte spelar för pengar som de inte har råd att förlora. Analogin med en kreditupplysning är tydlig och det vore till skydd för konsumenter med svag ekonomi om licenshavare fick göra motsvarigheten till en kreditupplysning innan de tillåts spela om pengar.

Det är inte ovanligt att personer med mycket svag ekonomi och svårigheter att klara sina räkningar, krediträntor och amorteringar spelar i ett desperat hopp om att vinna pengar som möjliggör för dem att komma ur sin överskuldssatthet. Detta skulle kunna förhindras om Kreditupplysningslagen ändrades så att även licenshavare enligt Spellagen får ta upplysningar med syfte att efterleva sin omsorgsplikt.

Skuldra förstår att vårt förslag att utöka kretsen av företag som enligt Kreditupplysningslagen får göra en upplysning och ta del av det nya Skri-registret får långtgående konsekvenser som kan vara komplicerade att utreda och att det kan ta lång tid att omformulera utredningens förslag till ändringar. Då det är viktigt att hindra personer som redan är överskuldssatta, eller riskerar att bli det, från att spela om pengar anser vi dock att vårt förslag bör övervägas om det inte riskerar att försena införandet av de förslag som utredningen föreslagit. Om det skulle innebära avsevärda förseningar av övriga förslag, så föreslår vi att detta utreds och införs senare.

10 Skärpta regler för kreditprövningar

10.6.3 Finns skäl att införa en civilrättslig sanktionsregel?

Skuldra beklagar att utredningen väljer att avvakta det kommande direktivet om konsumentkrediter innan en civilrättslig sanktionsregel införs.

Utredningen drar själva slutsatsen att det sannolikt fortfarande finns stora brister i kreditprövningarna, allra tydligast bland konsumentkreditinstituten – dvs de som lånar ut de allra dyraste krediterna till de med sämst återbetalningsförmåga och sannolikt lägst förutsättningar att förstå riskerna med en hög skuldsättning. De praktiska svårigheterna som anförs i fråga om införandet av en civilrättslig sanktionsbestämmelse förefaller utredningen själv på goda grunder avfärda, exempelvis svårt att få fram bevisning, processer som inleds i illojalt syfte, svårigheterna för konsumenten att bedöma sannolikheten att nå framgång i en process.

Det enda skälet att vänta med införande av en sanktionsregel är då att kreditprövningsreglerna är för otydliga för att en civilrättslig sanktionsregel ska kunna utformas på ett sätt som gör den förutsebar för både kreditgivare och kredittagare. Detta anser Skuldra inte är ett tillräckligt gott skäl att vänta. Det finns mycket information redan nu om hur det kommande konsumentkreditdirektivet kommer att utformas och vi anser att det torde vara möjligt att utforma en sanktionsregel som fungerar väl med det kommande direktivet.

Utredningen har inom andra områden tagit det kommande konsumentkreditdirektivet under beaktande och utvärderat så att lagda förslag harmonierar med vad man förväntar sig ska komma. Kanske skulle det vara möjligt att göra även i fallet med en civilrättslig sanktionsregel?

11 Begränsningar och villkor för prissättning av krediter

Skuldra vill lovorda förslagen i kapitel 11 om räntetak, avgiftstak och absolut kostnadstak som i kombination med begränsningen att förlänga löptider utgör ett konkret, väl utformat och effektivt paket av åtgärder. Vi tror att dessa förslag tillsammans kommer få stor effekt på marknaden och vara effektivt för att skydda de mest utsatta med svagast ekonomi och kunskaper.

Synpunkter på detaljer i förslagen följer nedan.

11.6.2 Utformningen av det nya sänkta räntetaket

Förbud mot att ta ut annan ersättning med anledning av dröjsmålet

Skuldra anser att det är fel att avvakta Högsta domstolens beslut eller dom i målet som nämns på sida 310 i utredningen.

Om Högsta domstolen går emot Patent- och marknadsöverdomstolens dom och således fastställer att det är möjligt för kreditgivare att ta ut dröjsmåls- eller förseningsavgifter riskerar det nya sänkta räntetaket att leda till att många näringsidkare inför sådana avgifter för att kompensera begränsningen i dröjsmålsränta som följer av utredningens förslag. Detta skulle motverka utredningens syfte med ränte- och kostnadstaket.

Om Högsta domstolen istället fastställer tidigare dom, skulle införandet av en begränsning vara överflödigt då en prejudicerande dom redan räcker för att få effekt. Vi ser dock inte detta som ett skäl att avstå från att införa denna begränsning. Den gäller ju redan för högkostnadskrediter idag och när högkostnadskrediterna tas bort enligt förslag skulle denna begränsning istället kunna behållas och tillämpas på alla krediter.

11.6.5 Ett utvidgat absolut kostnadstak ska införas

Ett kostnadstak behövs som ett absolut stopp när betalningsdröjsmål uppstår

Skuldra tycker att förslaget om ett absolut kostnadstak är mycket bra.

Skuldra hade gärna sett att det absoluta kostnadstaket som föreslås även påverkar de krediter som redan är föremål för utmätning hos Kronofogdemyndigheten. Vi kan dock inte bedöma ifall detta ens är rättsligt möjligt. Vi hoppas att alla potentiella möjligheter att även påverka redan existerande krediter med ett absolut kostnadstak uttömmande utvärderas inför införandet av förslaget i lagtext.

Kostnadstakets förhållande till samlingslånen (s. 380-381)

Skuldra anser att utredningen har identifierat en mycket viktig fråga under denna rubrik. Skuldra befärar att många näringsidkare inte kommer att ta tillvara på konsumenternas intresse med tillbörlig omsorg, dvs de kommer inte alltid informera konsumenten att den riskerar att få ett sämre konsumentskydd och kan missa skyddet av ett absolut kostnadstak ifall ett samlingslån tas upp för att ersätta gamla krediter som är nära kostnadstaket.

Skuldra anser att man inte kan förlita sig på att kravet på god kreditgivningssed rimligen leder till att kreditgivare eller kreditförmedlare informerar konsumenten. Vi tror inte att alla näringsidkare kommer att leva upp till dessa förväntningar.

Skuldra föreslår att man inför ett krav på att kreditgivare eller kreditförmedlare är skyldiga att avråda från att ta samlingslån ifall dessa riskerar leda till att konsumenten får ett sämre konsumentskydd.

Om ett sådant krav på avrådan inte kan införas föreslår vi att den informationsplikt som utredning anser följa med god kreditgivningssed lyfts fram som ett förtydligande i den ändrade lagtexten.

FÖRSLAGSDEL Skri-register

12 Ett system för skuld- och kreditregister

12.7.7 Tillgång till uppgifterna i Skri-register

Skuldra beklagar att utredningen begränsar tillgången till Skri-registret till kreditgivare och kreditförmedlare med skyldighet att rapportera uppgifter till registret.

Det finns näringsidkare som inte står under Finansinspektionens tillsyn men som erbjuder krediter och som lyder under kravet på kreditprövning enligt Konsumentkreditlagen. Det kan röra sig om företag inom handeln men även mobiloperatörer och andra. Att dessa aktörer inte står under Finansinspektionens tillsyn finner vi inte relevant som orsak till att de inte ska få chans att basera sina kreditbedömningar på en komplett helhetsbild av konsumentens ekonomi.

Skuldra menar att man bör överväga att låta alla som omfattas av kravet på kreditbedömning ta del av Skri-registret samt kreditupplysningar baserade på information i detta. Vi menar att det faktum att dessa näringsidkare inte omfattas av inrapporteringsplikten till Skri-registret inte är tillräckligt skäl för att utesluta dem från att använda informationen i registret.

Att låta alla som är skyldiga att utföra kreditbedömningar ta del av Skri-registret skulle skydda individer med allra svagast ekonomi från att göra kreditköp som de inte har förmåga att återbetala.

12.11 Straff och förverkande

Skuldra föreslår att ett förtydligande görs att hantering av skuld- och kreditinformation inom ramen för Budget- och skuldrådgivning är tillåtet och faller utanför det straffansvar som utökas när Kreditupplysningslagen ändras enligt förslag.

Det skrivs i utredningen att ”Det är naturligt att utvidga straffansvaret i Kreditupplysningslagen till att omfatta situationer då någon för ett Skri-register *eller i övrigt behandlar skuld- och kreditinformation* i verksamheten utan tillstånd eller när det sker i strid med Integritetsskyddsmyndighetens villkor.” (Skuldras kursivering).

Med tanke på att Budget- och skuldrådgivare idag regelbundet inom ramen för sitt rådgivningsarbete behandlar sina klienters skulduppgifter finns en risk att deras yrkesutövande kan anses vara en behandling av skulduppgifter som omfattas av straffansvaret som föreslås.

Skuldra anser att det vore värdefullt med ett förtydligande att så inte är fallet.

FÖRSLAGSDEL Skuldsatta konsumenter

13 Ytterligare åtgärder för de redan skuldsatta

Utredningens förslag i de två föregående förslagsdelarna är utmärkta för att minska risker för och effekter av överskuldsättning *i framtiden*. Skuldra menar dock att utredningen i denna sista förslagsdel inte levererar förslag som är lika effektiva och träffsäkra.

13.5.2 En ny huvudregel om avräkning vid utmätning ska införas

Skuldra håller inte med om utredningens slutsats att det finns skäl att avvakta en tid och först utvärdera effekterna av ett nytt kostnadstak.

Vi anser att det finns skäl att tro att effekterna av kostnadstaket kommer att vara goda för de flesta krediter och konsumenter och vi är inte säkra att en ändrad omräkningsordning ens är nödvändig för krediter som beviljas när utredningens övriga förslag trätt i kraft.

Men i utredningsdirektivet ingick att bedöma vilka åtgärder som skulle kunna vara lämpliga för att ge redan överskuldsatta konsumenter bättre förutsättningar att betala tillbaka sina skulder. Här anser vi att utredningen missar ett kraftfullt verktyg att göra skillnad för den lilla, men utsatta grupp som inte kommer ha någon som helst hjälp av övriga förslag i utredningen: de redan svårt skuldsatta. För dessa finns inget skäl att avvakta och utvärdera kostnadstaket: det kommer nämligen inte ha någon effekt för dem.

Emedan Skuldra förstår att det för kreditmarknaden i stort är meningsfullt att invänta och utvärdera effekten av ett nytt kostnadstak – vilket kommer ta många år – så menar vi att just för de redan skuldsatta är en ändrad avräkningsordning där borgenären inte har möjlighet att påverka ordningen av största betydelse.

På samma gång inser Skuldra bärligheten i de argument som framförts emot en ändrad betalningsordning och instämmer att en sådan kanske inte behövs för nya krediter som omfattas av kostnadstak.

Skuldras förslag är därför tvådelat:

- 1) Som utredningen har förslagit, en ändrad huvudregel där borgenären har rätt att begära annan avräkningsordning
- 2) Och dessutom en ändrad avräkningsordning i utsökningsbalken, fast enbart för de krediter som utgivits innan utredningens förslag om kostnadstak trätt i kraft.

Ett tvådelat förslag innebär att man hör samman kreditgivares och inkassobranschens synpunkter i stort, samtidigt som det ger redan överskuldsatta konsumenter bättre förutsättningar att betala tillbaka sina skulder – precis i linje med utredningsdirektivet.

Vårt förslag medför en viss risk att gäldenärer får ett incitament att låta en skuld gå till indrivning i stället för att göra rätt för sig. Vi anser att man får anta att enbart ett fåtal gäldenärer kommer vara så beräknande och menar att den risken måste vägas mot den betydande fördel vårt förslag innebär för s.k. evighetsgäldenärer hos kronofogden. Dessutom gäller risken enbart redan existerande krediter så det torde vara ett problem som försvinner över tid. För nyutgivna krediter kommer det inte att vara ett problem eftersom de inte föreslås omfattas av ändringen i utsökningsbalken.

Det bör för säkerhets skull tilläggas att om en ändrad avräkningsordning införs så bör effekten av det förlorade ränteavdraget, som då uppkommer, beaktas.

13.5.3 Bör den skuldsatte konsumenten ges bättre möjligheter att få till stånd en avbetalningsplan?

Skuldra vet inte om utredningens antagande om förslaget i betänkandet (SOU 2023:3) verkligen kommer att medföra en förbättrad möjlighet för konsumenten att få till stånd en avbetalningsplan.

Det finns goda skäl att förmoda att det med stigande räntor och tufft ekonomiskt klimat blir allt fler som i framtiden behöver förhandla om en rimlig avbetalningsplan. Baserat på våra samtal med budget- och skuldrådgivare i landet förefaller det dock bli allt svårare att få till stånd realistiska avbetalningsplaner idag.

I praktiken innebär det att behovet av en reglering som stärker konsumentens möjligheter kommer att behövas. Dessvärre har Skuldra inget konkret förslag på hur detta skulle kunna utformas på ett sätt som tillgodoser de motstridiga intressena hos kreditgivare respektive konsumenter.

13.5.4 En budget- och skuldrådgivning med hög kvalitet och tillgänglighet i hela landet

Skuldra tycker det är ett bra förslag att Stadskontoret ges i uppdrag att analysera och utvärdera den kommunala budget- och skuldrådgivningen.

Utöver de områden som utredningen föreslår i varje fall bör omfattas anser Skuldra att en viktig fråga saknas som förtjänar ett särskilt fokus från Stadskontoret och det är budgetfrågan för budget- och skuldrådgivningen.

I många kommuner saknas i dag budget för att bedriva arbetet med budget- och skuldrådgivning med den ambitionsnivå som kommunen önskar och man tvingas till kompromisser för att åtminstone hjälpligt efterleva kraven i Socialtjänstlagen. Det som ofta blir lidande är det proaktiva arbetet samt samordningen mellan olika institutioner och myndigheter som möter de hjälpsökande. Mot bakgrund av det stora mänskliga lidande som överskuldsetting medför och med de stora hälsokonsekvenser och lidande för barn och andra närstående som uppkommer, så är det olyckligt att kommuners

ansträngda ekonomi är det som begränsar budget- och skuldrådgivarnas möjligheter att göra nytta.

Skuldra önskar därför att Stadskontoret i tillägg till de föreslagna delarna även specifikt ska se över hur kommuner beslutar över tilldelningen av ekonomiska resurser för budget- och skuldverksamheten som är reglerad i Socialtjänstlagen. Man bör överväga att införa rekommendationer om en minimibudget, och man bör samarbeta med Konsumentverket för att utforma tydligare riktlinjer som syftar till att underlätta för verksamhetschefen i kommunen att äska resurser för budget- och skuldverksamheten.

Med en anspelning till utredningens försättsida avslutar därför Skuldra sitt remissvar med citatet: ”att bedriva BUS måste få kosta”.